

Sygn. akt I ACa 179/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Beata Kozłowska

Sędzia SA Roman Dżiczek (spr.)

Sędzia SO del. Bernard Chazan

Protokolant st. sekr. sąd. Ewelina Borowska

po rozpoznaniu w dniu 24 września 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa B. B., H. B., E. K., D. R., A. O., I. C., J. C., M. K., E. S., W. S., M. N., A. W., J. N., W. P. i J. D.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W., Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. i Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W.

z udziałem po stronie powodowej interwenientki ubocznej A. S.

o ustalenie nieważności, nieistnienia lub uchylenie uchwał

na skutek apelacji powódki A. W. oraz pozwanych: Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. i Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W.

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie

z dnia 29 września 2011 r., sygn. akt II C 255/05 uzupełnionego w zakresie kosztów procesu postanowieniem z dnia 31 stycznia 2012 roku

I. zmienia zaskarżony wyrok:

- w punkcie pierwszym (1.) i drugim (2.) w ten sposób, że oddala powództwo o uchylenie uchwały nr (...) Zebrania Przedstawicieli Członków Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. z dnia 18 czerwca 2005 r. o podziale tej Spółdzielni i utworzeniu Spółdzielni Mieszkaniowej (...) oraz Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W.,

- w punkcie ósmym (8.) w ten tylko sposób, że nie obciąża Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. i Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. kosztami procesu na rzecz powodów,

II. oddala apelację A. W.,

III. zasądza od A. W., W. P., J. N., J. D. i M. K. na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. i Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. po 67 (sześćdziesiąt siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 179/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 września 2011 r., uzupełnionym w zakresie kosztów procesu postanowieniem z dnia 31 stycznia 2012 r., Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie m.in. uchylił uchwałę nr (...) Zebrania Przedstawicieli Członków Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. z dnia 18 czerwca 2005 r. w sprawie podziału tej i Spółdzielni i utworzenia Spółdzielni (...) w W. i Spółdzielni Mieszkaniowej (...) (pkt 1 i 2 sentencji); oddalił powództwo o ustalenie nieistnienia lub nieważność uchwał nr (...) Zebrania Przedstawicieli Członków Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. z dnia 18 czerwca 2005 r. (pkt 5 sentencji); zasądził od pozwanych Spółdzielni na rzecz powodów koszty procesu (pkt 8 sentencji).

Sąd ten ustalił, że Zebranie Przedstawicieli Członków Spółdzielni Mieszkaniowej (...), które odbyło się w dniach 19 – 20 czerwca 2004 r. wystąpiło do Rady Nadzorczej Spółdzielni o zwołanie w terminie 5 miesięcy Nadzwyczajnego Zebrania Przedstawicieli w sprawie podziału Spółdzielni. Jednocześnie zobligowano Zarząd do przygotowania dokumentów oraz wariantów podziału z uwzględnieniem decyzji akcesu poszczególnych kolonii do nowych spółdzielni.

Na posiedzeniu plenarnym Rady Nadzorczej w dniu 31 stycznia 2005 r. Prezes zarządu poinformowała o opracowaniu przez zarząd planu podziału składników majątkowych spółdzielni. Odbyła się także dyskusja na ten temat. Materiał ten w wersji datowanej na 11 lutego 2005 r. przedstawiał zestawienie majątku spółdzielni przypadającego na poszczególne jednostki organizacyjne spółdzielni. Został on następnie przesłany do wiadomości rad kolonii z prośbą o rozpropagowanie. Materiał nie zawierał projektów uchwał podziałowych, a ostateczna wersja materiałów podziałowych miała być przygotowana dopiero na dzień podziału.

W dniu 28 lutego 2005 r. Rada Nadzorcza wyznaczyła terminy zebrań grup członkowskich w okresie od 1 do 21 kwietnia 2005 r. oraz o podziale członków na 15 grup członkowskich. Terminy zebrań zostały także upublicznione w gazetce (...). Przedmiotem obrad miało być m.in. ustalenie zasad podziału spółdzielni oraz wybory przedstawicieli na Zebranie Przedstawicieli Członków. Terminy pierwotne zostały następnie skorygowane na skutek śmierci papieża Jana Pawła II i ogłoszenia żałoby narodowej. Stosowne ogłoszenia ukazały się w terminie krótszym niż 14 dni. Jeszcze przed zaplanowanymi zebraniem miało miejsce spotkanie z prawnikami Krajowej Rady Spółdzielczej na temat zagadnień związanych z planowanym podziałem, na które zaproszono przedstawicieli rad kolonii.

Podczas zwołanych Zebrań Grup Członkowskich odbyły się dyskusje, zgłaszano wnioski i propozycje podziału. Grupa Członkowska W.(...) (...), (...), podjęła uchwałę nr(...) wnosząc o podział i wydzielenie części terenu i infrastruktury pomiędzy ulicami (...). Uczestnicy zebrań dysponowali materiałem przygotowanym przez zarząd Spółdzielni z 11 lutego 2005 r.

Na zebraniu Grupy Członkowskiej O. (...), (...) w dniu 28 kwietnia 2005 r. brał udział w charakterze sekretarza zebrania M. P. (1), który nie był uprawniony do udziału w nim, jako osoba nie posiadająca lokalu w obrębie tego osiedla. Został on również wybrany jako delegat na Zebranie Przedstawicieli. Prawem do lokalu nr (...) przy ul. (...) P.(...) należało do D. P., syna M., nie będącego członkiem Spółdzielni. Natomiast M. P. (1) dysponował prawem do lokalu nr (...) w budynku przy ul. (...) w W. i był przypisany do Grupy Członkowskiej Osiedla (...), w zebraniu której nie uczestniczył.

Wobec bardzo różnorodnych propozycji i wniosków co do podziału Spółdzielni Zarząd opracował materiał zakładający podział dotychczasowej Spółdzielni na pięć oddzielnych jednostek: Spółdzielnię Mieszkaniową (...), Spółdzielnię Mieszkaniową (...), Spółdzielnię Mieszkaniową (...), Spółdzielnię Mieszkaniową (...) oraz Spółdzielnię Mieszkaniową (...). Nie uwzględniono m.in. stanowiska kolonii W.(...) (...), (...), która wnioskowała o wydzielenie w odrębną Spółdzielnię. O przygotowaniu przez Zarząd tych materiałów Rada Nadzorcza została poinformowana na posiedzeniu w dniu 30 maja 2005 r., a omówienie nastąpiło w dniu 6 czerwca 2005 r. Materiały w tej wersji zostały także doręczone delegatom n Zebranie Przedstawicieli w terminie 16 dni przed zebraniem wyznaczonym na 18 i 19 czerwca 2005 r.

Konieczne do przeprowadzenia podziału sprawozdanie finansowe Spółdzielni za 2004 r. zostało przedstawione i przyjęte przez radę nadzorczą podczas posiedzenia w dniu 11 kwietnia 2005 r. Rada zapoznała się również z raportem biegłego rewidenta. Uchwałą nr (...) z 11 kwietnia 2005 r. Rada nadzorcza zwołała Zebranie Przedstawicieli Członków na 18 – 19 czerwca 2005 r. W przyjętym porządku obrad znalazła się m.in. dyskusja w sprawie podziału spółdzielni oraz podjęcie stosownej uchwały.

Zarząd Spółdzielni przygotował Supplement do materiałów na ZPCz. Jego doręczenie przedstawicielom nastąpiło z uchybieniem wymaganego 16 dniowego terminu.

Zebranie Przedstawicieli Członków odbyło się 18 i 19 czerwca 2005 r. Spółdzielnia liczyła wówczas 14 059 członków, którzy reprezentowani byli przez 150 delegatów wybranych przez Zebrania Grup Członkowskich. W obradach uczestniczyło 142 przedstawicieli. Podczas zebrania delegaci przyjęli sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej za 2004 r. Delegaci dysponowali dostarczonymi im projektami uchwał oraz Supplementem. Prezydium dysponowało tekstem jednolitym i w takiej wersji uchwały były głosowane.

Podczas zebrania w dniu 18 czerwca 2005 r. podjęto cztery uchwały podziałowe. Na mocy uchwały nr (...) została wydzielona Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) obejmująca dotychczas K. (...) (...), W. – I.. Za podjęciem uchwały głosowało 95 delegatów spośród 118, przy 15 głosach przeciw i 8 wstrzymujących się. Na mocy uchwały nr (...) została wydzielona Spółdzielnia Mieszkaniowa (...). – I.. Za podjęciem tej uchwały głosowało 95 przedstawicieli spośród 118, przy 15 głosach przeciw i 8 wstrzymujących się. Podjęto także uchwały podziałowe nr (...).

Podczas Nadzwyczajnego Zebrania Przedstawicieli Członków Spółdzielni (...) w dniu 17 marca 2007 r. podjęto m.in. uchwałę nr (...), która uchyliła uchwałę nr (...) Zebrania Przedstawicieli o podziale Spółdzielni (...) i utworzeniu Spółdzielni Mieszkaniowej (...).

Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) została do rejestru sądowego na mocy postanowienia Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy z dnia 18 września 2006 r., a Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) została wpisana do KRS – u na mocy postanowienia tego Sądu z dnia 16 września 2006 r. Po uchyleniu obu postanowień przez Sąd Okręgowy w Warszawie postępowania ostatecznie zostały zawieszane do czasu zakończenia sprawy II C 255/05, a wpisy nie zostały wykreślone.

Spółdzielnia (...) została wpisana do rejestru w dniu 14 września 2006 r., jednak następnie została prawomocnie wykreślona z rejestru postanowieniem z dnia 2 października 2007 r.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wskazał, że ostatecznie powodowie sprecyzowali żądanie w ten sposób, że domagali się ustalenia nieistnienia ewentualnie stwierdzenia nieważności uchwał nr (...) Zebrania Przedstawicieli Członków z 18 czerwca 2005 r. o podziale Spółdzielni Mieszkaniowej (...) lub o uchyleniu tych uchwał. W owym czasie obowiązywał art. 42 prawa spółdzielczego w brzmieniu sprzed 22 lipca 2005 r., który w § 2 i 3 przewidywał prawo zaskarżenia uchwał z powodu niezgodności z prawem lub postanowieniami statutu i przepis w tym brzmieniu miał zastosowanie w sprawie. Wszystkie te uchwały zostały zaskarżone w przepisany terminie.

W okolicznościach sprawy Sąd uznał, że brak było podstaw do uznania nieistnienia lub stwierdzenia nieważności uchwał, natomiast usprawiedliwione było żądanie uchylenia uchwał, także na skutek naruszenia prawa.

W ocenie Sądu doszło do naruszenia prawa zarówno na etapie Zebrań Grup Członkowskich jak i Zebrania Przedstawicieli Członków. Sąd pierwszej instancji przywołał treść art. 108 i art. 108 a prawa spółdzielczego i uznał, że Zebranie Grupy Członkowskiej W. (...), (...), (...) podjęło uchwałę nr (...) dotyczącą podziału Spółdzielni, która została zignorowana przez zarząd Spółdzielni i nie doszło do opracowania projektu podziału uwzględniającego ten wniosek. Nadto, Zebranie Przedstawicieli nie zostało zwołane przez zarząd Spółdzielni lecz na podstawie uchwały Rady Nadzorczej nr (...) z dnia 11 kwietnia 2005 r., poza trybem przewidzianym w art. 108a prawa spółdzielczego i innych przepisów. W myśl regulacji statutowej była to kompetencja zarządu, a nie zaistniała sytuacja szczególna, która przekazywałaby tę kompetencję radzie nadzorczej. Doszło więc zarówno do naruszenia art. 108 a prawa spółdzielczego

jak i § 144 statutu. Te naruszenia miały wpływ na treść podjętych uchwał albowiem gdyby poddano pod głosowanie wnioski złożony w trybie art. 108a prawa spółdzielczego treść projektów uchwał musiałaby odbiegać od przedłożonych faktycznie. Zarazem Sąd Okręgowy stwierdził, że zwołanie zebrania na mocy uchwały z 11 kwietnia 2005 r. nie ograniczało, ani nie wyłączało stosowania trybu przewidzianego w art. 108a zainicjowanego wnioskiem z 13 kwietnia 2005 r.

Zdaniem Sądu Okręgowego doszło także do uchybień uprawnieniom przysługującym Zebraniom Grup Członkowskim. Jedno z tych uchybień dotyczyło udziału M. P. (2) w Zebraniu Grupy Członkowskiej K. (...) i (...) w dniu 28 kwietnia 2005 r. i jego wybór jako delegata na Zebranie Przedstawicieli. Jednak nie zostało wykazane, aby udział M. P. (1) w Zebraniu Przedstawicieli wpłynął w istotny sposób na treść podjętych uchwał.

Doszło także do uchybień terminów statutowych przy zwoływaniu Zebrań Grup Członkowskich na skutek zmiany pierwotnych terminów, w szczególności co do czterech Zebrań Grup Członkowskich (...), W. (...), (...),(...) W. (...) i W. (...).

Sąd przywołał § 122 statutu oraz art. 59 § 1 pkt 3 prawa spółdzielczego i uznał, że informacja przedstawiona na Zebraniach Grup Członkowskich nie była dostateczna. Należało przedstawić konkretny projekt podziału Spółdzielni wraz ze sprawozdaniem finansowym, co nie nastąpiło. Do ich dyspozycji pozostawał jedynie Materiał Zarządu z dnia 11 lutego 2005 r., który został przesłany radom K. w marcu 2005 r. Materiał ten porządkował majątek Spółdzielni przypisując go poszczególnym grupom mieszkańców (kolonii, rad, osiedli). Nie zawierał natomiast konkretnych propozycji podziału ani ilości wydzielanych jednostek. Również uchwała Rady Nadzorczej z 28 lutego 2005 r. o zwołaniu zebrań wskazywała jedynie na ustalenie zasad podziału Spółdzielni.

Zdaniem Sądu, dla poszanowania prawa członków uczestniczących w grupach członkowskich konieczne było przedstawienie im projektowanego sposobu podziału spółdzielni wraz ze sprawozdaniem finansowym i bilansem, co nie nastąpiło. I jakkolwiek dowodzenie tych negatywnych okoliczności obciążało powodów (art. 6 k.c.), nie było to możliwe w ich wykonaniu. Stąd ustalenia w tym zakresie Sąd czynił w oparciu o dokumenty dostarczone przez Spółdzielnię na jego żądanie.

Były nimi materiały Zarządu z lutego 2005 r. wraz z pismami tego organu z 15 lutego 2005 r. i 15 marca 2005 r. Były one dostępne radom kolonii oraz członkom. Materiały te nie zawierały konkretnych propozycji podziału lecz porządkowały majątek przypisując go poszczególnym grupom mieszkańców (kolonii, rad, osiedli). Pozwalał on na rozeznanie się co do istniejącego majątku, natomiast nie zawierał propozycji podziału ani ilości wydzielanych jednostek organizacyjnych. Miał on charakter poglądowy, pozwalający na tworzenie różnego rodzaju konfiguracji podziału tak ze względu na istniejące jednostki organizacyjne, jak i posiadany majątek. Również uchwała rady nadzorczej nr (...) z 28 lutego 2005 r. o zwołaniu zebrań grup członkowskich zamieszczała w porządku obrad jedynie ustalenie zasad podziału Spółdzielni. Tymczasem dokonanie podziału wymagało zarówno opracowania projektu uchwały, zatwierdzenia sprawozdania finansowego, wskazanie listy członków przechodzących do nowej Spółdzielni, stworzenie planu podziału składników majątkowych (art. 108 prawa spółdzielczego). Grupy członkowskie zgłosiły swoje propozycje podziału formułując je w zajętych stanowiskach, wnioskach a nawet uchwałach. Dopiero na ich podstawie Zarząd opracował ostateczną koncepcję podziału Spółdzielni prezentując ją w formie projektów uchwał na Zebraniu Przedstawicieli Członków, doręczonym delegatom na 16 dni przed zebraniem. Sprawozdanie finansowe za rok 2004 r. zostało przedstawione radzie nadzorczej na zebraniu w dniu 11 kwietnia 2005 r., a grupy członkowskie obradowały już od 1 kwietnia 2005 r.

Sąd Okręgowy uznał, że ograniczony materiał jaki pozostawał w dyspozycji członków na etapie zebrań grup członkowskich mógł wpłynąć zarówno na niską frekwencję, jak i sposób głosowania. Nadto, Zebranie Przedstawicieli Członków nie otrzymało wszystkich niezbędnych dokumentów w terminie wynikającym z § 126 ust. 5 statutu, W szczególności tzw. Suplement został opracowany przez zarząd 12 dni przed Zebraniem i jego doręczenie delegatom nastąpiło z uchybieniem terminu. Powstał on na skutek interwencji członków, którzy nie wyrażali zgody na podział proponowany przez Zarząd. Dokonywał on znaczących przesunięć majątkowych, co wymagało prawidłowego

zapoznania członków z materiają podziałową i zachowania terminów statutowych. Delegaci ostatecznie dysponowali dwoma kompletami materiałów, a tekstem jednolitym dysponowało tylko Prezydium Zebrania.

Ostatecznie, w cenie Sądu Okręgowego powyższe uchybienia proceduralne były istotne i mogły mieć wpływ na wynik głosowania. Brak konkretnej propozycji podziału powodował, że delegaci na Zebranie Przedstawicieli nie mogli otrzymać mandatu do głosowania za określoną koncepcją podziału. W przypadku niektórych grup doszło także do nieprawidłowości w zakresie dochowania terminu powiadomień i wyboru (na zebraniach grup członkowskich) 32 delegatów, a przy wyborze 22 delegatów przy wyborze brała udział osoba nieuprawniona – M. P. (2). Nie został także nadany bieg wnioskowi w trybie art. 108a prawa spółdzielczego, a Zebranie Przedstawicieli zostało zwołane przez organ nieuprawniony (Radę Nadzorczą), zamiast Zarządu.

I chociaż uchwały zostały podjęte znaczną większością głosów, a dwie spółdzielnie podjęły działalność, nie sanowało to uchybień badanych w trybie art. 42 prawa spółdzielczego.

Zarazem Sąd nie znalazł podstaw do uznania, że zaskarżone uchwały w ogóle nie istnieją. Mimo, że Zebranie Przedstawicieli zostało zwołane przez Radę Nadzorczą, a nie przez Zarząd, uchwały jednak zostały podjęte i częściowo skonsumowane.

Sąd Okręgowy potwierdził także, że zaskarżone uchwały odpowiadają formalnym wymogom art. 108 prawa spółdzielczego, a sposób podziału jest wewnętrzną sprawą spółdzielni. Nie można też przenosić sporów aktualnych, związanych z wykonaniem uchwał, z naruszaniem przez uchwały interesów powodów jako członków spółdzielni. Tych ostatnich Sąd nie stwierdził.

Sformułowanie żądań pozwu jako ewentualnych miało ten skutek, że należało oddalić żądanie ustalenia nieistnienia lub nieważności uchwał.

Brak było też podstaw do ustalenia nieważności lub nieistnienia albo uchylenia uchwał Zebrania grupy Członkowskiej O. (...), J.(...) z dnia 28 kwietnia 2005 r. Te pierwsze dwa żądania wymagają wykazania interesu prawnego po stronie powodowej, którego A. W. nie uczyniła. Również wybór M. P. (1), chociaż wadliwy, nie wpływał na nieistnienie lub nieważność całej uchwały.

Sąd oddalił także żądanie J. D. i M. K. uchylenia uchwały nr(...) z 17 marca 2007 r. w sprawie uchylenia uchwały nr(...)Zebrania Przedstawicieli Członków z 18 czerwca 2005 r.

O kosztach procesu Sąd orzekł postanowieniem z dnia 31 stycznia 2012 r. odwołując się do dyspozycji art. 98 k.p.c.

Apelacje od tego wyroku wniosły Spółdzielnie Mieszkaniowe: (...) i (...) oraz A. W..

Pozwana Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w W. zaskarżyła wyrok w punkcie 1 podnosząc zarzut nieważności postępowania – art. 379 pkt 5 k.p.c.; naruszenie przepisów postępowania – art. 227, art. 228 § 1 i 2, art. 229, 230, art. 231, art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 6 k.c. i art. 232 zd. 1 k.p.c., art. 303, art. 316 § 1 k.p.c.; błąd w ustaleniach faktycznych poprzez stwierdzenie, że przyjęte uchybienia mogły mieć wpływ na treść przedmiotowej uchwały oraz naruszenie prawa materialnego – art. 108 i 108a prawa spółdzielczego poprzez ich nieprawidłową wykładnię i uznanie, że złożenie wniosku w trybie tego ostatniego przepisu wyklucza możliwość odrębnego procedowania w trybie art. 108 prawa spółdzielczego, art. 42 § 2, art. 59 § 2 pkt 1 i 3, art. 39 § 2 pkt 1 w zw. z art. 37 § 2 prawa spółdzielczego i art. 5 k.c. Wniosła o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji ewentualnie jego zmianę w tej części i oddalenie powództwa o uchylenie uchwały nr(...) Zebrania Przedstawicieli z 18 czerwca 2005 r. w sprawie podziału Spółdzielni Mieszkaniowej (...) i utworzenia Spółdzielni Mieszkaniowej (...) oraz zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w W. zaskarżyła wyrok w zakresie punktu 2 zarzucając Sądowi pierwszej instancji błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na wynik sprawy w zakresie wpisu tej Spółdzielni do KRS, naruszenie prawa materialnego – art. 42 § 3 prawa spółdzielczego i art. 5 k.c. oraz przepisów postępowania – art. 233, art. 328 § 2,

art. 316 § 1 i art. 187 § 1 k.p.c. Wniosła o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Powódka A. W. zaskarżyła wyrok w części oddalającej powództwo o ustalenie nieistnienia lub nieważności uchwały nr (...) Zebrania Przedstawicieli Członków z dnia 18 czerwca 2005 r. (pkt 5 wyroku, w części) zarzucając Sądowi pierwszej instancji naruszenie - art. 84 Konstytucji, art. 72 w zw. z art. 67 ustawy o gospodarce nieruchomościami, art. 2,3 i 4 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych; naruszenie przepisu postępowania – art. 233 § 1 k.p.c. Wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez stwierdzenie nieważności uchwały nr(...) z 18 czerwca 2005 r.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacje pozwanych - Spółdzielni Mieszkaniowej (...) i Spółdzielni Mieszkaniowej (...) są usprawiedliwione, z zastrzeżeniem podniesionego przez pozwaną SM (...) zarzutu nieważności postępowania, natomiast apelacja A. W. pozbawiona jest uzasadnionych podstaw.

Odnosząc się do najdalej idącego zarzutu – zarzutu nieważności postępowania z podstawy określonej w art. 379 pkt 5 k.p.c. (pozbawienie strony możliwości obrony swych praw) – zauważyć należy, na co trafnie zwróciła uwagę pozwana Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w W., że istniały podstawy do uznania, że zarówno odpis pozwu, jak i dalsza korespondencja sądowa kierowana do Spółdzielni Mieszkaniowej (...) była jej dostarczona i umożliwiała udział w procesie oraz obronę swych praw. Świadczy o tym, poza istniejącymi pokwitowaniami – w aktach sprawy, zachowanie tej Spółdzielni, w postaci złożenia odpowiedzi na pozew, a następnie jej udział w procesie, aż do ostatniej rozprawy poprzedzającej wydanie zaskarżonego wyroku. Pisemne dane dokumentacyjne z akt sprawy, w tym te wynikające z załączonych do odpowiedzi na apelację przez SM (...) można więc jedynie uzupełnić o ustalenie w trybie art. 231 k.p.c., co niniejszym Sąd Apelacyjny uczynił.

Odnosząc się do zasadniczej kwestii w sprawie: czy istniały podstawy do uchylenia uchwał nr (...) Zebrania Przedstawicieli z dnia 18 czerwca 2005 r., w tym także, w świetle apelacji A. W., czy istniały podstawy do stwierdzenia nieważności uchwały nr(...)potwierdzić należy w pierwszym rzędzie stanowisko Sądu Okręgowego, że w sprawie miał zastosowanie przepis art. 42 prawa spółdzielczego w brzmieniu obowiązującym w dacie podjęcia zaskarżonych uchwał.

To zagadnienie intertemporalne zostało rozstrzygnięte przez art. 4 ust. 1 ustawy zmieniającej ustawę o spółdzielniach mieszkaniowych i prawo spółdzielcze stanowiąc, że do oceny skutków zdarzeń prawnych stosuje się przepisy obowiązujące w dniu, w którym zdarzenia te nastąpiły. Takimi zdarzeniami prawnymi są m.in. przedmiotowe uchwały objęte pozwem i apelacjami. Zresztą kwestia ta obecnie nie budzi już żadnych kontrowersji w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2010 r., V CSK 260/09, LEX nr 589842; uzasadnienie uchwały SN z dnia 23 stycznia 2007 r., III CZP 142/06, OSNC 2007/11/164), jak i w literaturze.

A jeśli tak, zaskarżenie uchwały na podstawie art. 42 § 2 prawa spółdzielczego w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 122 poz. 1024 – dalej: nowela czerwcowa do u.s.m.) obejmowało – odnosiło się – zarówno do naruszeń statutu, jak i naruszeń prawa. Oznaczało to, że nie miało zastosowania – co do zasady – art. 58 k.c., lecz to szczególne unormowanie. Wyjątki dotyczyły uchwał *stricto* uznawanych za czynności prawne, np. dot. zmian statutu, zgody na zbycie nieruchomości lub podziału nadwyżki bilansowej (por. uzasadnienie SN z dnia 9 lutego 2005 r., III CZP 81/04, Wokanda 2005, nr 6, s.1), co w sprawie nie miało miejsca.

Innymi słowy, w czasie relewantnym w sprawie, uchwały Walnego Zgromadzenia (Zebrania Przedstawiciela), także te naruszające prawo, mogły być zaskarżane zasadniczo w trybie art. 42 § 2 prawa spółdzielczego – poprzez żądanie uchylenia uchwały, a tylko w przypadkach wyjątkowych, wyżej wskazanych lub w przypadku uchwał nieistniejących – można było żądać ustalenia nieistnienia uchwały (art. 189 k.p.c.) lub ustalenia nieważności uchwały (art. 189 k.p.c. w zw. z art. 58 k.c.). To stanowisko zostało podtrzymane także w aktualnym stanie prawnym (por. wyrok SN z dnia 17 czerwca 2011 r., II CSK 620/10, LEX nr 846567).

Trafnie Sąd pierwszej instancji stwierdził w niniejszej sprawie, że nie można mówić o uchwałach nieistniejących, ani o nieważności bezwzględnej (art. 58 k.c.), chociaż już w tym miejscu zauważyć należy – dzieląc zarzuty apelacji pozwanych Spółdzielni (...) i (...) – że wadliwie ten Sąd sformułował i stwierdził naruszenie prawa wobec uchwał nr (...), ze skutkami w postaci zaistnienia wpływu tych naruszeń na treść zaskarżonych uchwał oraz istnieniem podstaw do ich uchylenia na podstawie art. 42 § 2 prawa spółdzielczego. Zresztą w swych ustaleniach co do istnienia naruszeń prawa Sąd pierwszej instancji nie był konsekwentny, w szczególności gdy stwierdzał, że zwołanie Zebrania Przedstawicieli nastąpiło przez organ nieuprawniony, a zarazem nie ustalał nieistnienia tych uchwał, co wydawałoby się naturalną konsekwencją takiego ustalenia faktycznego.

Sąd Apelacyjny dzieląc zasadnicze ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, z zastrzeżeniem tej części, w której Sąd ten uznał, że zwołania Zebrania Przedstawicieli na dzień 18 i 19 czerwca 2005 r. dokonała Rada Nadzorcza, zarazem ocenia, że nie doszło do naruszenia art. 39 prawa spółdzielczego. Przeczy temu zarówno treść ogłoszenia (zawiadomienia) o Zebraniu zwołanym przez Zarząd na podstawie §132 statutu (k. 3252), jak i treść samej uchwały Rady Nadzorczej nr(...) z 11 kwietnia 2005 r., która powierzyła jej wykonanie Zarządowi (k. 3253, in fine - § 3).

Wbrew odmiennej ocenie i ustaleniu Sądu Okręgowego uchwała Rady Nadzorczej z 11 kwietnia 2005 r. była kategorię w formie i treści (zresztą zgodnym z zaleceniem – zobowiązaniem poprzedniego Zebrania Przedstawicieli) żądaniem zwołania zebrania o określonym porządku obrad i czasie, w rozumieniu art. 39 § 2 pkt 1 prawa spółdzielczego. Taka ocena tej uchwały i jej wykonania wynika z powołanego sposobu jej rozumienia przez Zarząd i odpowiada wykładni tej czynności prawnej dokonywanej po myśli art. 65 § 2 k.c.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 grudnia 2012 r.

(IICSK 221/12, LEX nr 1288632), niezależnie od tego, czy do uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni stosować wprost lub, co wydaje się bardziej uzasadnione, tylko odpowiednio, przepisy o czynnościach prawnych, to niewątpliwie przy ich wykładni należy sięgać do art. 65 k.c. Zgodnie zaś z tym przepisem w uchwałach należy badać, jaki był zamiar osób podejmujących uchwałę oraz cel uchwały, a nie opierać się tylko na jej dosłownym brzmieniu.

W niniejszej sprawie nie można przeceniać treści § 1 ust. 1 uchwały Rady, ale należało odczytywać ją w całym kontekście, w tym z uwzględnieniem § 3 i sposobem jej rozumienia przez Zarząd. Ten ostatni odebrał ją jako kategorię polecenie (żądanie) zwołania Zebrania Przedstawicieli – co uczynił, a nie jako samoistne, zastępujące działanie Zarządu – przejęcie jego uprawnień w tym zakresie.

Nie można także zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, że doszło do naruszenia art. 108 a prawa spółdzielczego poprzez nieuwzględnienie wniosku Zebrania Grupy Członkowskiej Grupa Członkowska W. (...) (...), (...), poprzez nieuwzględnienie uchwały nr(...) tego Zebrania żądającej podziału Spółdzielni (...) i wydzielenie części terenu i infrastruktury pomiędzy ulicami (...) w W.. Po pierwsze dlatego, że żądanie takie podlega ocenie Zebrania Przedstawicieli, a po drugie – w przypadku jego nieuwzględnienia – roszczenie o jego sądową realizację obwarowane jest 6 tygodniowym terminem zawitym prawa materialnego, którego uchybienie pozbawia uprawnionych tego prawa.

W niniejszej sprawie przedstawiciele tej Grupy Członkowskiej nie skorzystali z przyznanego im roszczenia o realizację wniosku o podział w tym trybie.

Sam więc ten zarzut – nieuwzględnienia wniosku zgłoszonego w trybie art. 108a prawa spółdzielczego - był niedostateczny, a jego powołanie w ramach niniejszej sprawy mogło odnieść zamierzony skutek tylko wówczas, gdyby Sąd ustalił, że doszło do naruszenia konkretnych interesów członków tej grupy. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2006 r., IV CSK 222/06 , M. Spół. 2008/2/28). Tymczasem Sąd pierwszej instancji takich naruszeń nie stwierdził.

Zarazem, co należy przypomnieć, Sąd Okręgowy stwierdził, że zwołanie zebrania na mocy uchwały z 11 kwietnia 2005 r. nie ograniczało, ani nie wyłączało stosowania trybu przewidzianego w art. 108a zainicjowanego wnioskiem z 13 kwietnia 2005 r.

Było to poprawne, albowiem z treści art. 108a § 4 Prawa spółdzielczego wynika, że roszczenie o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę przysługuje członkom także wtedy, gdy uchwała o podziale zapadła i stała się podstawą wpisu do rejestru wydzielonej spółdzielni, choć naruszała istotne interesy członków występujących z żądaniem podziału. Norma ta jest bowiem nie tylko źródłem roszczenia takich członków, ale i podstawą ich legitymacji procesowej, z tym, że o zdolności sądowej tych członków decyduje faza zgłoszenia wniosku o podział. (por. uzasadnienie wyroku powołanego wyżej oraz uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 1992 r. III CZP 53/92 OSNCP 1992/12 poz. 220 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2006 r. I CZ 17/2006, niepublikowane).

Tymczasem, jak już skonstatowano, zainteresowani członkowie nie wystąpili z roszczeniem o podział, ani nie wykazali naruszenia ich interesów przedmiotowymi uchwałami nr (...) z 18 czerwca 2005 r.

Wreszcie za lakoniczne i niedookreślone, bez wykazania faktycznego związku przyczynowo – skutkowego na treść zapadłych uchwał nr(...) Zebrania Przedstawicieli należy uznać dywagacje i wnioski Sądu pierwszej instancji, że Zebrania Grup Członkowskich dysponowały zbyt małą ilości informacji i dokumentów, aby mogły zająć - wypracować stanowisko co do przyszłego podziału Spółdzielni.

W myśl art. 59. § 2 prawa spółdzielczego do uprawnień zebrań grup członkowskich należym.in. wybieranie i odwoływanie przedstawicieli na zebranie przedstawicieli i rozpatrywanie spraw, które mają być przedmiotem obrad najbliższego zebrania przedstawicieli, i zgłaszanie swoich wniosków w tych sprawach.

Te ostatnie uprawnienie zostało na gruncie kwestii podziałowych wzmocnione regulacją art. 108a prawa spółdzielczego (obecnie, od 31 lipca 2007 r. – art. 108b prawa spółdzielczego).

W niniejszej sprawie Zebrania Grup Członkowskich miały dostateczne dane, aby wyrazić swoje opinie, wnioski i żądania (co uczyniono), a wymaganie, które przyjął Sąd Okręgowy, aby Zebrania dysponowały także sprawozdaniem finansowym i konkretnymi projektami uchwał podziałowych, nie miało oparcia ustawowego ani statutowego.

Zebrania Grup Członkowskich, w odróżnieniu od części Walnego Zgromadzenia (obecny art. 8³ u.s.m.), nie były częścią najwyższego organu decyzyjnego w spółdzielni mieszkaniowej, w każdym razie w materii objętej niniejszą sprawą. Tego zdaje się nie zauważać Sąd pierwszej instancji.

Nadto, problematyka podziału nie była w Spółdzielni czymś nagłym i niespodziewanym. Była przedmiotem dyskusji i wniosków, lecz ostateczne decyzje były zastrzeżone dla Zebrania Przedstawicieli. „Art. 59 § 2 pkt 3 ustawy z 1982 r. - Prawo spółdzielcze gwarantuje członkom pośredni udział w kierowaniu spółdzielnią przez wyrażanie podczas zebrania grupy członkowskiej własnej oceny działalności organu wykonawczego, formułowania wniosków oraz wybierania przedstawicieli.(...)” (por. wyrok SN z dnia 14 grudnia 2006 r., I CSK 375/06, LEX nr 610066).

Materiały przedstawione koloniom i członkom nie zawierały konkretnych propozycji podziału, ale porządkowały majątek przypisując go poszczególnym grupom mieszkańców (kolonii, rad, osiedli). Pozwalał on na rozeznanie się co do istniejącego majątku. Miał on charakter pogładowy, pozwalający na tworzenie różnego rodzaju konfiguracji podziału tak ze względu na istniejące jednostki organizacyjne, jak i posiadany majątek.

Było to dostateczne dla formułowania stanowisk, opinii i uchwał przez Zebrania Grup Członkowskich, a dalej idące wymagania nie miały usprawiedliwionych podstaw.

Grupy członkowskie zgłosiły swoje propozycje podziału formułując je w zajętych stanowiskach, wnioskach a nawet uchwałach. Dopiero na ich podstawie Zarząd opracował ostateczną koncepcję podziału Spółdzielni prezentując ją w

formie projektów uchwał na Zebraniu Przedstawicieli Członków, doręczonym delegatom na 16 dni przed zebraniem, a krótki materiał dodatkowy (Suplement) – na 12 dni przed Zebraniem Przedstawicieli.

To ostatnie uchybienie terminowi statutu (§ 126 ust. 5 statutu) nie mogło wpłynąć na uchwały podziałowe nr(...), skoro brak danych, aby w tym zakresie delegaci (przedstawiciele) mieli ograniczoną zdolność podejmowania decyzji podziałowych. Podobnie okoliczność, że tylko Prezydium Zebrania dysponowała tekstem jednolitym nie znajdowała przełożenia na treść wskazanych uchwał, w szczególności w kontekście naruszenia praw lub interesów członków.

Wpływ uchybień statutowi na treść uchwał musi mieć charakter faktyczny, przyczynowo – skutkowy; musi występować uchwytne logicznie i empirycznie prawdopodobieństwo, że jego (ich) wpływ miałby skutek w postaci nie podjęcia danej uchwały lub jej podjęcia w innym kształcie. Przy czym ten wpływ musi znajdować oparcie w ustalonych faktach i być możliwy w danym układzie prawdopodobnych decyzji objętych porządkiem obrad.

W niniejszej sprawie, w zakresie uchwał nr(...) powodowie nie wykazali, aby taki wpływ mógł zaistnieć. Dotyczyło to także etapu wyboru delegatów. Przywołane przez Sąd liczby wątpliwych wyborów przedstawicieli na Zebraniu Przedstawicieli, wywiedzione z przesunięć Zebrań Grup Członkowskich, same w sobie były dowolne; wszak przesunięcia miały właśnie na celu zwiększenie frekwencji na Zebraniach, albowiem wcześniejsze terminy kolidowały z kalendarzem pogrzebowym papieża Jana Pawła II i brak przesłanek do stwierdzenia, że wybór delegatów we wskazanym przez ten Sąd zakresie byłby inny (co do osób i ich poglądów na kwestię podziału Spółdzielni). Nawet jednak przyjmując, że taka wadliwość miałaby miejsce, nie przełożyłoby się to na treść tych uchwał, skoro głosowała za nimi zdecydowana większość, a różnica pomiędzy głosami za i przeciw wyniosła ponad 80. Przypomnieć zaś należy, że art. 108 prawa spółdzielczego wymaga uchwały podjętej zwykłą większością głosów.

Reasumując: brak podstaw było do uznania, że w zakresie uchwał nr (...) Zebrania Przedstawicieli z dnia 18 czerwca 2005 r. zaistniały naruszenia prawa lub statutu, które mogłyby wpłynąć na ich treść (art. 42 § 2 pr. spółdzielczego w ówczesnym brzmieniu).

Z kolei zarzuty apelacji A. W., poza kwestią zasadniczą, omówioną na wstępie rozważań, nie były uzasadnione z dwóch zasadniczych powodów. Po pierwsze nie wskazywały rzeczowo charakteru uchybienia i jego wpływu na treść uchwały (w rozumieniu art. 108 prawa spółdzielczego) oraz interesy członków. Po drugie, podnosiły ogólnikowo naruszenie wskazanych w apelacji przepisów prawa materialnego, istotnych z punktu widzenia realizacji uchwał podziałowych (ich konsumpcji), a nie w zakresie samego podziału.

I tak kwestia analizy księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości przy ul. (...) w W. lub kwestia dostępu do drogi publicznej mogą być rozwiązane na podstawie odpowiednich przepisów i roszczeń z tym związanych: własnych powódki lub nowej Spółdzielni powstałej na skutek uchwały nr(...) z 18 czerwca 2005 r. Dość zauważyć, że kwestia naruszeń w zakresie dostępu do drogi publicznej (zarzut naruszenia art. 93 ust. 3 i art. 99 ustawy o gospodarce nieruchomościami) może znaleźć rozwiązanie w trybie roszczeń o ustanowienie służebności drogi koniecznej (art. 145 k.c.). Z kolei kwestie podatkowe są wyłączone z kognicji sądów cywilnych i pozostają w luźnej relacji z podziałem Spółdzielni (same w sobie są irrelevantne w świetle art. 108 prawa spółdzielczego). Nie wyklucza to kwestionowania naliczeń podatkowych przez podatników. Podobnie, spory z tytułu rozliczenia danego lokalu lub związane z terenem inwestycyjnym; te mogą być następnie regulowane polubownie lub sędowo.

Sąd podziela stanowisko Sądu Okręgowego, że do wykazania naruszenia interesów członków uchwałą podziałową nie doszło, a w każdym razie nie wykazano takiego wpływu. Również zarzuty apelacji nie wskazują, na czym polegało to pokrzywdzenie, które przekładałoby się na członków przechodzących do nowej Spółdzielni, a które nie mieściłoby się w granicach prawa i możliwości rozwiązania powstających kolizji. Wszak podatki z reguły są powiązane z określonymi składnikami majątkowymi, przypisanymi przez organ podatkowy danemu podmiotowi. Jeżeli na tym tle ujawnią się jakieś nieprawidłowości, należy skorygować dane ewidencyjne lub związane z posiadaniem. Istota zaś podziału odnosi się do naruszeń praw spółdzielczych danej grupy członków. Także spory co do granic terenów przechodzących do nowej Spółdzielni są istotne tylko wówczas – w ramach badania uchwał podziałowych, gdy w ogóle uniemożliwiają dokonanie podziału w danym zakresie z powodu naruszenia bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa. Nie

miało to jednak miejsca, skoro do założenia kw i do dokonania wpisów dla wskazanej w apelacji nieruchomości doszło, a istnieje droga sądowa do ich dalszej korekty.

Z tych wszystkich względów, na podstawie art. 386 § 1 i art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 i art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. zasądając je na rzecz pozwanych Spółdzielni, które wniosły apelację według norm przepisanych, korygując przy tym rozstrzygnięcie o kosztach za pierwszą instancję stosownie do wyniku sprawy.